

Piispa Kari Mäkisen haastattelu Oripään Suviseuroissa 26.6.2009

Kesäjuhlilla kukoistaa suomalainen hengellinen perinne. Veisuille ja yhteisöllisyydelle on tilaa. Monia herätysliikkeitä hyvin tunteva Turun piispa Kari Mäkinen on saapunut Suviseuroille ensimmäistä kertaa. Suviseurat järjestetään Oripään lentokentällä 26. - 29.6.2009.

"Herätysliikkeet ovat joidenkin kirkkomme jäsenten vahvaa todellisuutta. Ne ovat se osa sitä maaperää, jossa kirkossamme eletään", arvioi Turun piispa Kari Mäkinen.

Arkkhiippakunnan alueella Suviseurat järjestettiin edellisen kerran 34 vuotta sitten. Liikkeen pääkannatusaluetta on perinteisesti ollut pohjoinen Suomi sekä erityisesti Oulun seutu. Viimeisten vuosikymmenten aikana muuttoliike on tuonut lestadiolaisuuden myös etelän kaupunkeihin.

Kirkkoon sitoutuneita työntekijöitä

Liikkeen piirissä on Mäkiselle monia tuttuja, vaikka Suviseuroissa hän on ensimmäistä kertaa.

"Piispana olen saanut enemmän kosketusta herätysliikejärjestöjen johtajiin. Vanhoillislestadiolainen herätysliike on vaikuttava tekijä kirkossa. Olen pannut myönteisesti merkille, että tämän liikkeen vaikutuspiiristä tulee paljon kirkkoon aidosti sitoutuneita ja motivoituneita työntekijöitä."

Mäkisen mukaan vanhoillislestadiolainen liike on ankkuroitunut kirkkoon. Suhde kirkkoon on asiallinen ja kunnioittava, vaikkakaan ei aina ongelmaton. Koskaan se ei kuitenkaan ole ollut vastakkainasettelun suhde.

"Lestadiolaisen herätysliikkeen suhteessa kirkkoon näkyy toki jännitteitä, joita siinä on ollut kautta historian. Avointa keskustelua tästä ei ole paljon ollut. Olisiko meillä nyt mahdollisuuksia puhumattomien asioiden avaamiseen? Me elämme saman katon alla niin kuin perheessä. Avoin keskustelu olisi keskinäisten jännitteiden purkamisen avain", piispa korostaa.

Piispa Mäkinen ei halua yleistää herätysliikkeitä yhtenäiseksi massaksi.

"On ongelmallista puhua herätysliikkeistä yhtenä käsitteenä, koska sanaan kätkeytyy niin monenlaisia aineksia ja monenlaista perinnettä. Herätysliiketausta on aina liikkeen piiristä tulevalle ihmiselle merkittävä asia ja näkyy hänen elämässään eri tavoin. Se on kuitenkin vain yksi ihmisen elämään vaikuttava tekijä. Sitä ei voi väheksyä, mutta ei myöskään ajatella, että herätysliiketausta valaisi ihmiset samaan muottiin."

Piispana Mäkinen ei halua merkitä työntekijöitään herätysliikkeiden edustajiksi.

"Minusta se ei ole olennaista, edustaako ihminen jotakin herätysliikettä. Olennaista on se, että olemme yhdessä kirkon jäseniä työssä ja kastettuja kristittyjä, kukin oman taustansa kanssa."

Paljon arvokasta perinnettä

Piispa Kari Mäkiselle herätysliikkeet ovat tuttuja myös omasta kokemusmaailmasta. Isovanhempien taustoissa oli evankelisuutta ja rukoilevaisuutta, mutta se ei silti leimannut hänen kasvuympäristöään. Ennen piispaksi tuloaan Mäkinen työskenteli Porin seudulla, viimeisimpänä kirkkoherrana Ulvilassa.

"Porin ympäristön kirkolliseen ilmapiiriin on vaikuttanut merkittävästi rukoilevaisuus. Kirkkoherrana näin siinä sekä sen myönteisen että ongelmallisen puolen. Joskus se antoi vahvaa juurevuutta paikkakunnan kirkolliseen elämään, joskus piirsi jyrkkiä rajoja, joita saatettiin vieroksua."

"Tässä onkin heräysliikkeiden dilemma. Herätysliikkeisiin liittyy paljon arvokasta perinnettä. Niiden erityinen ja suuri arvo on siinä, että ne luovat ihmiselle kokemuksen siitä, että uskon ja elämän kysymysten kanssa ei olla yksin. Ne ovat tukemassa ihmisiä kristillisen uskon syvimpiin aarteisiin. Ongelmallista on kuitenkin se, jos oma ryhmä nähdään enemmän tai vähemmän tiedostetusti muiden yläpuolella."

"Siinä voi käydä niin, että syntyy liian vahva käsitys oikeassa olemisesta ja muiden perinteiden ja ilman herätysliikeperinnettä kasvaneiden alaspäin katsomista. Ei riitäkään se, että tämä on minun kotini ja tässä minä tulen ruokituksi", Mäkinen pohtii.

Uudistusliikkeistä perinteen säilyttäjiksi

Kirkon herätysliikkeistä rukoilevaisuus, evankelisuus, herännäisyys ja lestadiolaisuus syntyivät 1800-luvulla. Ne olivat tuolloin radikaaleja uudistusliikkeitä.

"Nykyään kaikkia näitä liikkeitä voi kutsua perinneliikkeiksi. Ne ovat perinnettä ylläpitäviä ja säilyttäviä liikkeitä. Kirkkoamme muuttavat ja uudistavat voimat ovat tänä päivänä muualla. Herätysliikkeet joutuvat kyselemään, ovatko ne taaksepäin katsovia. Missä määrin oman perinteen pohjalta rohjetaan avautua katsomaan eteenpäin?"

Mäkistä huolestuttaa, vahvistuuko herätysliikkeissä puolustautuva ja muurien taakse vetäytyvä asenne.

"Olen huomannut, että tämä aiheuttaa myös joidenkin herätysliikkeiden sisällä ahdistusta. Liikkeiden piiristä tulee monenlaisia ihmisiä ja toisinaan näyttää siltä, että järjestöt ja ihmiset niiden piirissä ovat etäännyneet toisistaan."

"Perinteisten herätysliikkeiden elinehto on se, että ne ovat rohkeasti vuorovaikutuksessa sen ympäristön kanssa, missä ne elävät ja vaikuttavat."

"Suomalainen uskonnollisuus on muuttunut vuosisadan aikana melkoisesti. Myös herätysliikkeiden profiilit ja kirkon rooli ovat muuttuneet", piispa miettii.

"Herätysliikkeet eivät tällä hetkellä ole kirkon elämän valtauoma, vaikka niiden asema on edelleen merkityksellinen. Ajattelen, että suomalaisen kristillisyyden vahvin juonne on ujo, monesti vaikenava kristillisyyden, joka ei suoraan profiloitu mihinkään liikkeeseen, vaan hiljaisella tavalla kiinnittyy kansakirkon arkeen."

Kirkossa kirkon sääntöjen mukaan

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on keskusteltu myös siitä, milloin avaran kansankirkon seinät eivät enää kestä. Milloin jokin kirkon sisäinen ryhmittymä ajaa itsensä niin rajalle, että on keskusteltava oman kirkon perustamisesta?

Kyse ei ole uudesta ilmiöstä. Mäkinen korostaa, että halu irrottautua nousee kuitenkin liikkeestä tai ilmiöstä itsestään, ei kirkon johdosta.

"Jos ei voida sitoutua ja olla uskollisia tai edes solidaarisia kirkon omassa järjestyksessä tekemille päätöksille ja syntyy käsitys, että oikea järjestys on ainoastaan meillä, on kysyttävä, mikä on silloin paikka siinä kirkossa, jota ei hyväksytä."

"Kyllä kirkossa tulee edellyttää, että ne, jotka työskentelevät kirkossa, toimivat yhteisten pelisääntöjen ja yhteisen uskon tulkinnan pohjalta. Se ei ole ollut kaikille helppoa. Tämän kaltaista

problematiikkaa olemme joutuneet käsittelemään esimerkiksi Luther-säätiön ja joidenkin virkakysymyksissä jyrkkien pappien kanssa", Mäkinen kertoo.

"Mietin, miksi joissakin herätysliikkeissä on kasvualusta aggressiiviselle konservatiivisuudelle. Se voi olla äärimmäisen kovaa. Toisaalta vaara on myös se, että helposti näemme koko liikkeen näiden ihmisten kautta. Kuitenkaan minkään herätysliikkeen kasvot eivät enää ole yksitotiset."

Kirkossa pitää olla monta ääntä

Herätysliikkeet ja muut ryhmittyvät tekevät kirkostamme moniäänisen. Kirkon moniäänisyys herättää keskustelua ja usein sitä myös kritisoidaan. Muun muassa viimeisessä kirkolliskokouksen istunnossa toivottiin arkkipiispasta kirkon yhtenäisen äänen lähettilästä. Mäkinen on eri mieltä ja peräänkuuluttaa avointa vuoropuhelua ja keskustelua.

"Sellainen kirkko, missä ei ole aitoa dialogia, ei ole elävä eikä aidosti toimiva kirkko. Jos ei voida keskustella, ei ole tilaa erilaisille näkökulmille ja uuden löytämiselle. Ei ole viisasta, eikä edes mahdollista ajatella, että kirkolla olisi vain yksi ääni. Kirkko on jatkuvasti muuttuva ja jatkuvassa dialogissa sekä sisäisesti että vallitsevan kulttuurin kanssa."

"Keskustelussa pitää voida testata rankkojakin asioita ja ajatuksia, mutta asenteen pitää olla nöyrä. Kun keskustelusta edetään päätöksiin, on niihin sen jälkeen sitouduttava."

Mäkinen pohtii, onko meillä kirkossa tällaisia nöyrän asiallisia keskustelufoorumeita, joissa pelkäämättä voidaan olla vuorovaikutuksessa erilaisten tulkintojen kanssa.

"Keskustelu tulisi aloittaa itsestä. On kysyttävä minkälaiset valmiudet itsellä on kuulla niiden ihmisten kokemusmaailmaa, jotka tulevat erilaisen perinteen keskeltä ja erilaisen elämäkokemuksen omaavina kuin minä. Mitä enemmän näitä valmiuksia on, sitä enemmän on myös rohkeutta tulla mukaan keskusteluun."

Aitoa keskustelua vaimentaa Mäkisen mukaan yhdenmukaisuuden odotus.

"Kuinka vahvaa on yhdenmukaistava vallankäyttö, jota tapahtuu herätysliikkeiden piirissä ja myös koko kirkon piirissä? Se on kovin inhimillistä, mutta se voi olla myös tuhoisaa ja vahingollista. Tällainen vallankäyttö on usein myös hyvin hienovaraista ja pinnanalaista.

"Piispana haluan tukea niitä ääniä, joita halutaan avoimesti ja nöyrästi tuoda yhteiseen pöytään. Surullisinta on se, kun törmää sellaiseen, että pöydän ääreen ei lainkaan haluta tulla, vaan tarkoituksellisesti pysyttäydytään erillään. Tällaisissa tilanteissa jää miettimään, miksi se on niin vaikeaa. Kysyn myös itseltäni, ymmärrätkö riittävästi sitä maailmaa, joka pakottaa toimimaan näin. Mitkä ovat sen takana olevat pelot?"

Piispa Mäkinen vertaa kirkon monia ääniä Raamatun neljään evankeliumiin. Kukin tulkitsee sanomaa omasta näkökulmastaan vuorovaikutuksessa keskenään. Myös teologiset painotukset ovat erilaisia ja evankelistat korostavat eri asioita. Siinä olisi vahva malli ja perusta myös kirkon keskustelulle. (KT/ Mari Leppänen 26.6.2009)